

Сушло Лариса Вікторівна

викладач кафедри техніко-технологічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Навчання фахівців технологічної та професійної освіти з питань охорони праці

Україні, у зв'язку з погіршенням економічної ситуації і матеріально-технічної бази підприємств, що спостерігається протягом двох минулих десятиліть, умови праці на більшості із них також погіршуються.

Зростає кількість робочих місць, що не відповідають нормативно-правовим актам з охорони праці, промислової безпеки та пожежної безпеки; будівельним і санітарно-гігієнічним нормам і правилам тощо

В середньому 20–25 % працюючих постійно знаходяться під впливом небезпечних та шкідливих умов праці. Навчання та систематичне підвищення рівня знань студентів, працівників, населення України з питань охорони праці – один з основних принципів державної політики в галузі охорони праці, фундаментальна основа безпеки праці та необхідна умова удосконалення управління охороною праці і забезпечення ефективної профілактичної роботи щодо запобігання аварій і травматизму на виробництві.

Питанням компетентнісного підходу до підготовки студентів з охорони праці присвячено праці В. Бикова, О. Бикової, Г. Гогіташвілі, Є. Желіби, В. Заплатинського, О. Запорожця, М. Ігнатовича, В. Лапіна, А. Романчука, А. Русаловського, В. Худолея та ін.

Як показує досвід економічно розвинених країн, за сприятливих умов працездатність людини підвищується на 15–20 %, тому що немає необхідності у витрачанні сил на попередження загрози травмування і захисту організму від впливу небезпечних та шкідливих виробничих факторів.

Сучасні принципи охорони праці: профілактика

(унікнення ризиків), безпечні технології, оптимізація умов праці, співпраця роботодавців та працівників на рівних засадах, право участі в прийнятті рішень щодо власної роботи, право знати та принцип прозорості, безперервне вдосконалення та розвиток охорони праці поширилися сьогодні в країнах Європейського Союзу до пропаганди "добробуту на роботі", що означає моральний, фізичний та соціальний добробут, а не лише відсутність нещасних випадків та професійних захворювань.

Сьогодні основною метою є застосування комплексних форм організації навчання для формування професійних навичок з охорони праці у майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах.

Комплексна організація навчального процесу передбачає органічне поєднання різних форм навчання: лекційних, семінарських і практичних занять, виробничої практики та підготовки до захисту на різних рівнях

освіти випускних кваліфікаційних робіт (молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст та професійних компетенцій з охорони праці відповідати специфіці майбутньої професійної діяльності.

Відповідно метою вивчення дисципліни "Основи охорони праці" є надання знань, умінь, здатностей(компетенцій) для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах (об'єктах господарської, економічної та науково-освітньої діяльності), формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку й усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях, а дисципліни "Охорона праці в галузі" – формування у майбутніх фахівців (спеціалістів та магістрів) умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у конкретній галузі. У результаті вивчення дисциплін "Основи охорони праці" і "Охорона праці в галузі" спеціалісти(магістри) за відповідними спеціальностями та спеціалізаціями мають бути здатними вирішувати професійні завдання з урахуванням вимог охорони праці та володіти основними професійними компетенціями з охорони праці у науково-дослідній, педагогічній діяльності.

Також до початку своєї трудової діяльності студенти у своїх закладах освіти вивчають основи законодавства про працю та відповідні нормативні акти про охорону праці, а за місцем трудової діяльності вони проходять навчання з питань охорони праці згідно з чинним на підприємстві положенням про навчання .Студенти проходять навчання з питань охорони праці та інструктажі з охорони праці.

За характером і часом проведення інструктажі для студентів з питань охорони праці поділяються на: вступний, первинний, позаплановий, цільовий.

Вступний інструктаж проводиться на початку занять. Інструктаж проводить працівник служби охорони праці, а за відсутності такого – особа, на яку наказом керівника закладу освіти покладено ці обов'язки:

- з студентами, які прибули на підприємство для проходження виробничої практики;
- у разі екскурсії на підприємство;
- з усіма вихованцями, студентами та іншими особами, які навчаються в закладах освіти, вищих закладах освіти, при оформленні або зарахуванні до закладів освіти.

Програма вступного інструктажу розробляється службою охорони праці закладів освіти або призначеною керівником особою. Програма і тривалість вступного інструктажу затверджуються керівником закладу освіти.

Запис про проведення вступного інструктажу робиться в журналі реєстрації вступного інструктажу, який зберігається в службі охорони праці або в працівника, що відповідає за проведення вступного інструктажу.

Первинний інструктаж проводиться з вихованцями і студентами в закладах освіти, вищих закладах освіти:

- на початку занять у кожному кабінеті, лабораторії, де навчальний процес пов'язаний із небезпечними або шкідливими хімічними, фізичними, біологічними факторами, у гуртках, перед уроками трудового навчання, фізкультури, перед спортивними змаганнями, вправами на спортивних снарядах, при проведенні заходів за межами території закладів освіти;

- перед виконанням кожного навчального завдання, пов'язаного використанням різних механізмів, інструментів, матеріалів тощо;

- на початку вивчення кожного нового предмета (розділу, теми) навчального плану (програми) – із загальних вимог безпеки, пов'язаних з тематикою і особливостями проведення цих занять.

Тематика інструктажу та порядок його проведення визначаються відповідними положеннями Міністерства освіти України.

Позаплановий інструктаж проводиться при виявленні порушень вимог безпеки вихованцями, студентами під час навчально-виховного процесу, при зміні умов виконання навчальних завдань з професії, лабораторних робіт, інших видів занять, передбачених навчальними планами.

Цільовий інструктаж з питань охорони праці проводять з групою вихованців, студентів. Обсяг і зміст інструктажу визначаються залежно від виду масових заходів.

Облік проведення інструктажів здійснюється згідно з чинними положеннями Міністерства освіти в журналах обліку теоретичного і виробничого навчання.

Первинний, позаплановий, цільовий інструктажі проводять відповідні викладачі, керівники гуртків, інструктори, тренери, майстри виробничого навчання або завідувачі кабінетів (лабораторій) за відповідними інструкціями чи програмами.

Висновки. Отже, охорона безпеки праці являє собою систему збереження життя і здоров'я працівників у процесі трудової діяльності, яка включає правові, соціально-економічні, організаційно-технічні, санітарно-гігієнічні, лікувально-профілактичні та інші заходи. В даний час, система охорони праці України дає можливість на засадах чинного законодавства за рахунок підвищення якості підготовки викладацького складу та фахівців охорони праці, через програми навчання працівників усіх рівнів з впровадженням необхідних елементів, дозволяє здійснювати управління охороною праці в цілому по зниженню ризиків у життєдіяльності людини, а в умовах прогресу науки і техніки вирішувати проблеми супутні цим процесам

Література

1. Запорожець О. Як згортається навчання з питань охорони праці / О. Запорожець, А. Русаловський, О. Цибульник // Охорона праці. – 2009. – № 8. – С. 14–16.
2. Катренко Л. А. Охорона праці в галузі освіти: Навч. посібник. 2-ге вид. доп. / Л. А. Катренко, І. П. Пістун. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2014 – 304
3. Кучерявий В.П. Охорона праці: Навч. посіб. / В. П. Кучерявий. – Львів: Оріяна-Нова, 2007. – 368 с.